

Р. С. Пінчук

аспірант відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного університету внутрішніх справ
<http://orcid.org/0009-0009-5431-413X>

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ СПЕЦПІДРОЗДІЛУ США SWAT ДЛЯ ПОТРЕБ ДЕПАРТАМЕНТУ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ «ОБ'ЄДНАНА ШТУРМОВА БРИГАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ «ЛЮТЬ»

У даній науковій статті здійснено дослідження імплементації досвіду Сполучених Штатів Америки у контексті формування спеціалізованого підрозділу – поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють». У межах проведеного дослідження проведено аналіз історичних передумов інституціоналізації підрозділів спеціального призначення на міжнародному рівні, що дозволило ідентифікувати ключові етапи та чинники їхнього розвитку. Особливу увагу приділено аналізу організаційної моделі, системи відбору кадрів та підготовки особового складу, а також специфіку операційної діяльності спеціального підрозділу поліції Сполучених Штатів Америки (SWAT).

Акцентування зроблено на аналізі принципів підготовки особового складу спеціального підрозділу США, включаючи емпіричну орієнтацію, концептуалізацію навчального процесу, активне експериментування, застосування індивідуалізованого підходу та розвиток фундаментальних фізичних якостей, необхідних для виконання службово-бойових завдань. Досліджено етапи відбору кандидатів, змістовне наповнення базової та спеціалізованої підготовки, а також особливості тактичного спорядження, матеріально-технічного забезпечення підрозділів поліції спеціального призначення в різних штатах Америки.

У статті обґрунтовано стратегічну важливість інтеграції позитивного зарубіжного досвіду в процес удосконалення системи підготовки українських поліцейських особливого призначення. Водночас наголошено на неприпустимості прямого копіювання іноземних моделей без урахування національних особливостей та контексту воєнного стану, що триває на території України. Підкреслено необхідність адаптації кращих міжнародних практик до вітчизняних реалій з метою оптимізації ефективності функціонування поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють» в умовах виконання службово-бойових завдань під час стримування збройної агресії збройних формувань російської федерації проти України.

Ключові слова: підрозділи поліції особливого призначення, заручники, воєнний стан, тероризм, спеціальні підрозділи, спецпризначенець, тактика.

Постановка проблеми. Аналіз історичного розвитку сил спеціального призначення у світі свідчить про еволюцію спеціальної тактики, структури та підготовки спецпризначенців. Зарубіжний досвід, зокрема США, накопичив значний обсяг знань щодо принципів відбору, підготовки, матеріально-технічного забезпечення та тактики застосування таких підрозділів поліції. Водночас, необхідно підкреслити, що пряме копіювання та імплементація іноземних моделей підготовки поліцейських спецпризначенців в українських реаліях може виявитися

неефективним. Причиною цього являються відмінності в організаційних засадах функціонування поліцейських структур, рівні правової свідомості суспільства та соціально-економічних умовах, у яких здійснюють свою діяльність правоохоронні органи. Отже, вивчення зарубіжного досвіду не передбачає його механічне перенесення в практичну площину діяльності вітчизняних спеціальних підрозділів. Проте, аналіз службової практики та виокремлення окремих підходів чи елементів, безумовно, становить значну практичну цінність [1, с. 3–6].

У 1960-х роках у США спостерігалася дуже велика кількість пограбувань банків, які супроводжувалися захопленням заручників, що стало причиною створення спецпідрозділів поліції для боротьби з такими злочинами. Також важливу роль в створенні подібних підрозділів сприяло по всьому світу зростання кількості надзвичайних подій терористичного характеру, включаючи активізацію міжнародного тероризму та транснаціональної злочинності, а також розширення незаконного обігу наркотичних речовин та зброї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Огляд наукових публікацій свідчить про значну увагу дослідників, зокрема О. Бандурки, О. Боровика, В. Біліченка, В. Бондаренка, В. Заросила, Д. Калаянова, В. Підгірного, К. Рубана, С. Циганія, А. Черненка та інших, до вивчення досвіду підготовки поліцейських кадрів у зарубіжних країнах. Водночас, попри наявність наукових досліджень, присвячених діяльності та підготовці спецпризначенців за кордоном, питання комплексного застосування цього досвіду в процесі формування ОШБ «Лють» залишається недостатньо вивченим. Існує нагальна потреба в науково обґрунтованому підході до адаптації кращих світових практик з урахуванням національних особливостей, наявного ресурсного забезпечення та специфіки службової діяльності в умовах воєнного стану. Таким чином, постає наукова проблема, яка полягає у визначенні оптимальних шляхів застосування зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів у процесі формування, підготовки та забезпечення ефективної діяльності ОШБ «Лють» в умовах сучасних викликів. Дослідження цієї проблеми дозволить розробити практичні рекомендації для удосконалення національної системи підготовки спецпризначенців та підвищення їх бойової готовності.

Метою статті є здійснення комплексного аналізу можливостей застосування зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів у процесі формування, підготовки та забезпечення ефективної діяльності ОШБ «Лють», з урахуванням національних особливостей та умов воєнного стану, а також застосування під час виконання бойових завдань щодо стримування збройної агресії російської федерації проти України.

Виклад осного матеріалу. Дослідження генезису підрозділів спеціального призначення являє собою складний, але водночас актуальний науковий напрям. Однією з ключових перешкод у цьому процесі є значний обсяг інформа-

ції, що має обмежений доступ. Варто зазначити відсутність консенсусу щодо точної дати та обставин появи перших формувань даного типу, про що свідчать розбіжності в історичних джерелах, що сягають значних часових меж. Попри це, військові формування, наділені специфічними функціональними обов'язками для виконання спеціалізованих завдань, що виходять за межі компетенції регулярних військових частин, фіксуються ще в арміях античного світу. Проте, домінуючою в науковому середовищі є думка про інтенсифікацію розвитку сил спеціального призначення у першій половині XX століття, що було пов'язано зі створенням підрозділів, де поряд із відбором висококваліфікованого особового складу забезпечувалася їх цілеспрямована фахова підготовка.

В умовах реформування вітчизняної правоохоронної системи, що відбувається на тлі воєнного стану на території України, актуалізується необхідність пошуку та впровадження прогресивних підходів до професійної підготовки поліцейських особливого призначення. У цьому контексті значущим теоретичним та практичним підґрунтям виступає досвід бойової підготовки, накопичений спеціальними підрозділами поліції зарубіжних країн.

Враховуючи наявність позитивного зарубіжного досвіду у сфері підготовки спеціальних підрозділів, існує обґрунтоване припущення щодо його потенційної користі для оптимізації національної системи підготовки спецпризначенців. У цьому контексті особливий науковий інтерес становлять прогресивні досягнення держав, що демонструють високий рівень професійної підготовки поліцейських, який відповідає міжнародним стандартам, мають глибокі історичні освітні традиції, що зумовлює їх лідерські позиції у науково-освітньому просторі на регіональному та глобальному рівнях, а також накопили значний практичний досвід у проведенні спеціальних операцій.

До базової бойової підготовки спецпризначенців належать завдання, пов'язані із значними фізичними навантаженнями, серед яких марш-кидки з повним екіпуванням, подолання природних водних перешкод, тактика рукопашного бою, вміння користуватися холодною та вогнепальною зброєю, навички виживання в екстремальних кліматичних умовах, вміння орієнтуватися на місцевості [2, с. 28–29].

Професійна (спеціальна) підготовка охоплює широкий спектр знань, пов'язаних з вибухотехнікою, роботою з засобами спеціального зв'язку,

прониканням та штурмом будівлі, відпрацюванням навичок екстремального керування різними автомобілями, техніки підводного плавання, знання та використання методів експрес-допиту, а також вивчення тактичних можливостей потенційного супротивника [3, с. 289–290].

Розглянемо та порівняємо відмінності підрозділів поліції особливого призначення (далі – ППОП) США, які ефективно виконують свої функції та завдання, а також ознайомимся з особливостями організаційно-штатної структури, системою підготовки та навчання.

У науковій літературі тривають дискусії щодо першості формування поліцейського підрозділу спеціального призначення, який використовував аббревіатуру SWAT. Існує поширена в масовій культурі думка про те, що це сталося в м. Лос-Анджелесі, у 1967 році. Однак, згідно із даними, представленими в «Історичному словнику правоохоронної діяльності», перша задокументована згадка аббревіатури SWAT (Special Weapons and Tactics – спеціальна зброя і тактика) датується 1964 роком у м. Філадельфії [4].

Необхідність формування ППОП було обумовлено критичним зростанням кількості озброєних пограбувань банківських установ. Департамент поліції Філадельфії ухвалив рішення про створення команди зі 100 офіцерів, які пройдуть спеціальну підготовку та будуть оснащені відповідним озброєнням та технікою для оперативного реагування на пограбування, інші ситуації, що мають високий ступінь загроз громадянам та поліцейським, а також потребують особливих навичок володіння зброєю та спеціальними засобами.

У 1965 році Департамент поліції Лос-Анджелеса розпочав розробку тактики дій в умовах масових страйків, які супроводжувалися погромами, насильством, підпалами, що в свою чергу зумовило формування концепції спеціального підрозділу, орієнтованого на боротьбу з масовими заворушеннями.

Прикладом такого підходу є досвід поліцейських спецпідрозділів у місті Делано, штат Каліфорнія. Під час тривалих фермерських протестів, хоча й ненасильницьких, місцева поліція превентивно сформувала загони, які використовували тактики контролю великих мас протестувальників, включаючи спостереження та залучення снайперів для виявлення та затримання потенційних провокаторів конфліктних ситуацій. Зосереджуючи фокус на масових заворушеннях, поліція США також усвідомлювала загрозу з боку окремих організованих злочинних груп,

на дії яких вона могла реагувати недостатньо швидко або ефективно.

Прикладом такої ситуації є випадок з техаським стрільцем Чарльзом Вітменом, який протягом 96 хвилин вбив 14 людей та поранив 31, перш ніж був ліквідований двома офіцерами поліції. Такий інцидент продемонстрував необхідність мати спеціально підготовлені підрозділи для швидкого та ефективного реагування на подібні екстремальні ситуації.

У 1966 році сержант поліції Лос-Анджелеса Джон Нельсон запропонував ідею створення поліцейського спецпідрозділу інспектору Дерілу Гейтсу. Останній, в свою чергу, запропонував дану ідею своєму керівництву. Гейтс висунув пропозицію щодо аббревіатури SWAT як «Special Weapon Attack Team» (група спеціальної зброї для нападу). Однак, керівництво відхилило таку ідею. В департаменті поліції вважали, що така назва могла викликати негативну реакцію серед суспільства. Заступник керівника департаменту поліції Лос-Анджелеса Едвард Девіс порадив Гейтсу змінити назву на більш сучасну та демократичну – «Special Weapons and Tactics» (спеціальна зброя і тактика). Після цього назва спеціального підрозділу поліції була повторно розглянута керівництвом і зрештою схвалена.

Гейтс, не брав безпосередньої участі у розробці тактичних моделей застосування сили або проектуванні спеціалізованого обладнання, призначеного для оснащення новоствореного підрозділу. Його роль полягала у формуванні концептуальних засад функціонування нової структури та забезпеченні постійної підтримки й сприяння всім особам, залученим до процесу її становлення та розвитку.

У 1967 році був сформований SWAT Лос-Анджелеса, який складався з 15 команд по 4 особи в кожній. Члени команд були добровольцями та отримували соціальні пільги за підвищений ризик, зокрема, підвищену заробітну плату. Крім того, вони повинні були постійно тренуватися у стрільбі та застосуванні тактично-спеціальних прийомів.

Основою новоствореного підрозділу SWAT стали офіцери поліції, які отримали бойовий досвід в Корейській та В'єтнамській війні під час проходження служби в Збройних силах США.

Окрім зброї, яку виділив департамент поліції, використовувалася також конфіскована зброя. Транспорт для підрозділу слугували викуплені вантажні фургони. Законодавча база, яка надавала подібним підрозділам ширші пов-

новаження, була прийнята у 1967–1968 роках за сприяння республіканця Дональда Сантареллі. Ухвалення нормативно-правових актів, які надають більші повноваження спеціальним підрозділам поліції США відбувалося у зв'язку із збільшенням кількості бунтів, расових заворушень, діяльності партії «Чорних пантер» та війни з наркоторгівцями.

Першим серйозним випробуванням для SWAT поліції Лос-Анджелеса стала операція з обшуку штаб-квартири «Чорних пантер» 9 грудня 1969 року. Формальним приводом для обшуку було оголошено пошук нелегальної вогнепальної зброї. Внаслідок чотиригодинного стрілецького бою, що зав'язався під час облоги штаб-квартири, троє поліцейських спецпризначенців та троє членів ліворадикальної афроамериканської організації «Чорні пантери» отримали поранення.

Незважаючи на те, що операція формально була визнана успішною, Департамент поліції Лос-Анджелеса зазнав критики за те, що дії SWAT нівелюють різницю між поліцією та армією. Замість використання методів діалогу та мирного врегулювання ситуації, поліція вдалася до силових методів, що спровокувало вуличне зіткнення.

У 1971 році SWAT Лос-Анджелеса був переведений до Metropolitan Division, де підрозділ став окремим підрозділом D. LAPD Metropolitan Division – окремий спеціальний департамент поліції Лос-Анджелеса, який поділений на взводи А, В, С та G, що спеціалізуються на боротьбі з крадіжками, злочинністю та приборкуванням бунтів, та Е – до якого входить кінна поліція.

Ще однією відомою операцією тогочасного SWAT стала операція з ліквідації членів ліворадикального терористичного угруповання «Сімбйоністська армія звільнення» (Symbionese Liberation Army – SLA), яка проводилася у травні 1974 року. Дане угруповання під час своєї діяльності здійснювало пограбування банків, супермаркетів, викрадення людей, автомобілів, які супроводжувалися захопленням заручників.

Слідчим поліції Лос-Анджелеса вдалося відстежити один із будинків в якому переховувалися учасники терористичної організації SLA, спецпідрозділ SWAT встановив периметр навколо району та почав евакуювати його мешканців. Члени SLA забарикадувалися в будівлі та почалася перестрілка із застосуванням вогнепальної зброї різного калібру. Після того, як терористи не відреагували на усні команди керівника операції здатися, поліція застосувала сльозогінний

газ. Під час фіксації слідчих дій було встановлено, що SLA під час вуличного зіткнення випустила приблизно 3700 куль, але в результаті бою в забарикадованому будинку спалахнула пожежа, внаслідок якої терористи загинули.

Успішні поліцейські операції, проведені без втрат серед особового складу, сприяли поширенню практики формування аналогічних поліцейських підрозділів спеціального призначення по всій території Сполучених Штатів Америки. Назви спецпідрозділів варіюються не тільки в межах окремого штату, але інколи й окремого округу.

Найбільш поширеними аббревіатурами є SWAT (Special Weapons and Tactics), що зустрічається, наприклад, у Каліфорнії, Арізоні, Луїзіані, Орегоні та Техасі, та SRT (Special Response Team або Special Reaction Team), яка поширена в Міннесоті, Канзасі, Меріленді, Огайо та інших штатах. Окрім зазначених аббревіатур, існують і унікальні назви, такі як STOP (Special Tactical Operations Team) у Массачусетсі, STATE (Special Tactical Assault Team Element) у Меріленді та TEAMS (Technical Emergency And Mission Specialists) у Нью-Джерсі. Також можна зустріти такі назви, як SERT (Special Emergency Response Team) та TSU (Tactical Services Unit або Tactical Support Unit).

З 1972 року поліцейські підрозділи спеціального призначення в США щорічно здійснювали сотні рейдів по боротьбі з виробництвом та розповсюдженням наркотичних та психотропних речовин. У 1980-х роках кількість таких спеціальних поліцейських операцій зросла до 3000 на рік, а в 1996 році було проведено майже 30 000 облав. Сформована тенденція викликає занепокоєння, оскільки значна частина цих операцій супроводжувалася із застосуванням вогнепальної зброї, що призвело до подальшої мілітаризації поліцейських спецпідрозділів та поліції в цілому.

За даними газети «The Capital Times», надання вогнепальної зброї ППОП від Міністерства оборони США сприяли значному розширенню штату спецпризначенців, збільшенню масштабів та підвищенню ефективності під час проведення спеціальних поліцейських операцій. Згідно з інформацією, опублікованою в газеті, у 1990-х роках військові передали поліцейським відділкам штату Вісконсін майже 100 000 одиниць військового майна, включаючи броньований транспорт, спеціальне обладнання та спорядження, озброєння, набої, засоби індивідуального захисту тощо.

Дослідження «Мілітаризація американської поліції», проведене професорами кримінального права Пітером Краскою та Віктором Каппелером, виявило, що з початку 1980-х до кінця 1990-х років кількість випадків застосування воєнізованих підрозділів поліції зросла вдесятеро.

Після кожного військового конфлікту, в якому США брали участь, кількість надлишкового майна, яке армія передавала поліції, постійно збільшувалася. Саме тому місцевий SWAT будь-якого американського містечка може мати цілий автопарк броньованих машин.

Організаційно-штатна структура підрозділів спеціального призначення може варіюватися залежно від штату США. Спецпризначенців можна класифікувати на дві категорії.

Перша категорія – це бійці, які знаходяться в постійній готовності до реагування на виклики. Їхній час переважно займають тренування, інструкторська діяльність, обслуговування та ремонт озброєння, технічних засобів, а також ведення діловодства. За необхідності спецпризначенці можуть залучатися до патрулювання. Сформована практика є типовою для великих міст з високою частотою викликів, де потрібна постійна готовність до дій.

Друга категорія – це офіцери поліції, які, головним чином, патрулюють вулиці та залучаються до виконання спеціальних завдань лише за необхідності. Для скорочення часу реагування та прибуття на місце події все необхідне спорядження зберігається в патрульному автомобілі. Така практика найчастіше зустрічається в окружній поліції, поліції невеликих міст або в шерифських департаментах, хоча у великих містах таке також практикують.

Прикладом є Нью-Йоркський ESU, де бійці постійно знаходяться на патрулюванні вулиць і застосовуються тільки за потреби. У деяких департаментах застосовується гібридна практика, коли є основний склад спецпідрозділу і за потреби на його підкріплення можуть бути викликані офіцери з патрулювання. Зазвичай особовий склад ділять на команди чисельністю від 4 до 6 осіб в кожній. Очолює регіональний спецпідрозділ SWAT лейтенант.

Підсумовуючи інформацію з різних джерел і документів різних департаментів, можна виділити основні посади, які зустрічаються найчастіше:

1) *відповідальний офіцер* – посадова особа, що уповноважена приймати рішення стосовно проведення спеціальних поліцейських опе-

рацій, керувати діями спецпідрозділу на місці і проведенням завдання в цілому;

2) *командир групи* – безпосередньо керує діями групи під час проведення спеціальної поліцейської операції;

3) *штурмовик* – поліцейський або група поліцейських, що не мають вузької спеціалізації і можуть виконувати різні ролі, в тому числі водія;

4) *снайпер, контрснайпер* – поліцейський або група поліцейських, що в основному займається спостереженням за місцем проведення спеціальної операції, виявленням підозрюваних і ліквідацією загроз;

5) *брітчер* – поліцейський з тараном, що займається відкриванням дверей і проламуванням стін;

6) *щитовий* – поліцейський зі щитом, що йде попереду групи;

7) *тактичний медик* – поліцейський, що може надати першу домедичну допомогу.

Окрім бойових і командних спеціалізацій є й допоміжні:

1) *переговорник* – для проведення переговорів із злочинцями (терористами) у нестабільних ситуаціях;

2) *водій-оператор* спеціальних транспортних засобів – окрема спеціалізація пов'язана з тим, що сучасний спеціальний поліцейський транспорт може обладнуватися допоміжними технічними засобами і вимагати спеціальних навичок;

3) *відповідальний за матеріально-технічну частину* – посадова особа або група осіб, яка проводить перевірку і за потреби ремонт озброєння, технічних засобів і транспорту.

Серед основних завдань, передбачених функціональними обов'язками бійця SWAT, слід виділити такі: звільнення заручників, боротьба з груповими порушеннями публічного порядку, забезпечення вогневої підтримки під час затримання підозрюваних, що забарикадувалися, здійснення рейдів, спрямованих на боротьбу з наркомафією, забезпечення периметру безпеки під час офіційних заходів для здійснення контрснайперської діяльності [5, с. 179].

Процес підготовки та відбору кандидатів до підрозділів SWAT характеризується варіативністю та відсутністю уніфікованих критеріїв. Переважно кандидатами на посаду оперативника SWAT є діючі працівники поліції, котрі виявили бажання проходити службу в лавах загону, досконально знають законодавчу базу, мають бездоганну характеристику і пройшли

співбесіду та письмове психологічне випробування. Зазвичай перевага надається досвідченим поліцейським, зокрема колишнім військово-службовцям, особливо ветеранам бойових дій.

Як приклад можна навести тести, розроблені Національною Асоціацією Тактичних Офіцерів, які можуть слугувати певним стандартом оцінювання фізичної підготовки:

Біг на 800 метрів: час пробігу понад 4 хвилини 30 секунд вважається незадовільним, максимальний бал присвоюється за результат менше 3 хвилин 14 секунд.

Біг на 400 метрів: час пробігу понад 3 хвилини 45 секунд вважається незадовільним, максимальний бал присвоюється за результат менше 2 хвилин 44 секунд. Умовами виконання є використання рюкзака вагою до 10 кілограмів та протигазу без фільтра.

Бьорпі: норматив виконується протягом 3 хвилин. Менше 37 повторень вважається незадовільним результатом, більше 50 – максимальним.

Присідання: норматив виконується протягом 2 хвилин. Менше 63 повторень вважається незадовільним результатом, більше 75 – максимальним. Умовами виконання є використання додаткового навантаження у 10 кілограмів та протигазу без фільтра.

Відтискання: норматив виконується протягом 1 хвилини. Менше 11 повторень вважається незадовільним результатом, більше 20 – максимальним.

Підготовка особового складу здійснюється протягом шести місяців, як на базі департаменту, так і у військових навчальних центрах, а також із залученням приватних компаній. Під час курсу бійці повинні опанувати навички роботи зі спеціальним обладнанням (щити, камери, тарани), тактичні прийоми та дії в різних умовах, включаючи роботу з особами, що забарикадувалися, звільнення заручників, екстремальне водіння автомобілем, керування спеціальним броньованим транспортом та використання встановлених на ньому технічних засобів. Крім цього, курс включає медичну та психологічну підготовку, курси лідерства, курси з роботи з вибухівкою, штурмовий альпінізм, розширений курс стрілецької підготовки, планування операцій та інші дисципліни, спрямовані на забезпечення успішного виконання завдань.

Основним озброєнням підрозділів SWAT є автомати на платформі AR-15 від різних виробників, серед яких найчастіше зустрічаються Colt M4, рідше HK 416, а в деяких локальних підроз-

ділах – навіть SIG MCX. З пістолетів-кулеметів перевага надається HK MP5 у різних модифікаціях, рідше зустрічається HK UMP. Для озброєння використовуються пістолети Glock різних генерацій, Beretta 92, Sig Sauer P226, P229, HK USP, FN Five-seven. Снайперські гвинтівки представлені моделями Remington 700 та Barrett M82, також використовується гвинтівка M14. Переважно використовуються гвинтівки під патрон .308 Winchester. Дробовики представлені моделями Benelli M1, Remington 870, Beretta 1301 та FN P12.

Забезпечення автотранспортом також відбувається у різних варіаціях. Часто зустрічаються MRAP MaxxPro, Caiman, рідше Cougar та RG-31 або RG-33. Найпоширенішими зразками броньованої техніки, що використовуються підрозділами SWAT, є бронеавтомобілі BearCat та Bear різних модифікацій виробництва компанії Lenco. У менш поширених випадках, через застарілість, зустрічаються Cadillac Gage Ranger та Cadillac Gage Commando. Окремі департаменти використовують навіть M113 та LAV.

Департаменти з обмеженим фінансуванням часто вдаються до використання переобладнаних інкасаторських фургонів. Окрім цього, використовуються броньовані вантажівки, модифіковані компанією The Rook з промислових CAT. Автомобілі мають додаткове бронювання кабіни та ходової частини, а також можуть бути обладнані щитами, таранами, ковшами, підйомниками та лебідками.

Окрему увагу слід приділити мобільним командним пунктам, розміщеним на базі різних вантажних автомобілів. Зазвичай вони перебувають на балансі департаменту поліції, а не виділяються спеціально для потреб SWAT, хоча існують і винятки.

Уніформа особового складу поліції спеціального призначення США також буває різноманітною. У деяких містах, таких як Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Даллас, Нешвілл, Мемфіс, Сакраменто, Сан-Франциско та Новий Орлеан, використовується темно-синя форма. У Лас-Вегасі, Чикаго, Атланті, Сан-Дієго, Денвері, Форт-Ворті, Луїсвіллі, Джексонвіллі, Маямі та багатьох інших містах формою встановленого зразка є Ranger green. Multicam використовується в Остіні (там іноді носять і Woodland), Х'юстоні, Біллінґсі, Солт-Лейк-Сіті та інших містах. Іноді можна побачити форму OCP, MARPAT та Woodland, а також форму кольору койот або Gray wolf.

Щодо засобів індивідуального захисту, ситуація також неоднорідна. Деякі департаменти

використовують виключно бронезилети та шоломи, закуплені штатом, з федерального бюджету або передані армією, тоді як інші можуть дозволити собі придбання обладнання від приватних виробників.

Все залежить від фінансування департаменту ППОП. У деяких округах та містах бійці SWAT можуть мати на озброєнні прилад нічного бачення GPNVG-18, як, наприклад, у окрузі Харріс, штат Техас. Інші можуть мати PVS-14, PVS-15 або не мати приладів нічного бачення взагалі.

Із метою примусового потрапляння до приміщень використовують ручні тарани та набої з властивостями відмикання. Також до нелетальної зброї слід віднести гранати зі сльозогінним газом, світлошумові гранати, електрошокові пристрої та набої, споряджені гумовими зарядами.

Концепція SWAT стала основою для більшості сучасних поліцейських спецпідрозділів у світі, і її вважають золотим стандартом якості та ефективності. Абревіатура SWAT стала частиною масової культури, а спецпідрозділи американської поліції часто з'являються в іграх, фільмах і кіносеріалах.

Висновки. Аналіз практичних засад функціонування спецпідрозділу поліції США SWAT дозволив дійти висновку, що, попри те, що існують уніфіковані тенденції, характерні для більшості ППОП, а саме: підвищені вимоги й жорстко регламентований відбір кандидатів на службу в спецпідрозділ, особливий статус усередині галузевого відомства, тотожні функціональні обов'язки, наявність спеціальних засобів захисту та нападу й використання системи професійної підготовки майбутніх спецпризначенців, що охоплює фізичну, поліцейську (тактичну й оперативну), вогневу, правову, психологічну, медичну, вибухотехнічну та дайверську підготовку.

На наш погляд стандарти у формуванні спеціального підрозділу поліції SWAT можна класифікувати за наступними критеріями:

1) *за принципом відбору кадрів*: станом здоров'я (підвищені вимоги до здоров'я, встановлені стандарти до зросту, ваги та перенесених операцій); вікові обмеження (встановлений граничний вік прийняття на службу в спецпідрозділ поліції (переважно до 35 років); вимоги до попереднього стажу (досвіду служби) – подати заявку для участі в конкурсі можуть особи, які вже проходять службу в поліції або мають бойовий досвід; репутація, потрібно мати позитивну характеристику, яку здобули під час проходження служби в поліції; також вивчаються автобіографічні дані найближчого оточення (родичів);

2) *системою підготовки та навчання*: курси професійної підготовки складають шість місяців; велика кількість різноманітних навчальних дисциплін, які включають практичні стрільби в міській місцевості, під час переслідування злочинців на транспортному засобу, контраварійне управління автомобілем, вододолазна підготовка, стрибки з парашутом, розвідка, снайперська та контрснайперська підготовка, рукопашний бій, вибухотехнічна справа, забезпечення особистої безпеки перших осіб держави;

3) *чіткою організаційно-штатною структурою та розподіленням службових повноважень, а також порядком взаємодії*: приблизно спецпідрозділи діляться на три напрямки (штурмові групи (активних дій); фахівці по переговорах, психологи; адміністрація та матеріально-технічне забезпечення); визначений алгоритм дій при екстрених ситуаціях та взаємодії поліцейських підрозділів;

4) *високоякісне матеріально-технічне забезпечення*: тактична перевага спецпідрозділів поліції над злочинцями полягає в наявності сучасної зброї з високими тактико-технічними характеристиками; сучасна техніка, спорядження та обладнання, які дають змогу оперативно прибувати на місце події та захищає від травмувань особовий склад.

ОШБ «Лють» на відміну від SWAT виконує завдання воєнного характеру, застосовуючи військове озброєння та техніку нарівні зі Збройними Силами України. Бригада протистоїть діючій армії РФ, яка використовує артилерію, танки, авіабомби, FPV-дрони та заборонені хімічні речовини. Створення у 2024 році Управління медичного забезпечення в ОШБ «Лють» підкреслює потребу у високоякісній медичній допомозі, на відміну від переважно домедичної підготовки у Сполучених Штатах Америки.

Отже, в умовах воєнного стану, що триває в Україні з 2022 року по теперішній час, формування та функціонування ОШБ «Лють» вимагає адаптації міжнародних стандартів відповідно до реалій виконання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації проти України. На сьогоднішній час, комплектування спецпідрозділів поліції в умовах війни вимагає балансу між високими стандартами та оперативністю, що не завжди дозволяє дотримуватися ідеальних вимог до фізичної та інтелектуальної підготовки, а також термінів навчання та підготовки. Незважаючи на необхідність інтеграції передового світового досвіду та між-

народних стандартів, його повноцінна реалізація можлива при скасуванні воєнного стану на території України та проведення переатестації особового складу ОШБ «Лють» із запровадженням соціальної підтримки поранених спецпризначенців та іншої категорії поліцейських, які не зможуть пройти атестацію.

Список використаної літератури:

1. Логачов М. Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних ситуаціях : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06. Харків, 2001. 184 с.
2. Вербин Н. Б. Теоретичний аналіз професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх магістрів військового управління. *Військова освіта*. 2016. № 1 (33). С. 27–34.
3. Підгірний В. І., Рубан К. П. Зарубіжний досвід професійної підготовки працівників поліції Великобританії, США, Франції та його впровадження в Україні. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21 березня 2016 року). Дніпропетровськ, 2016. С. 289–291.
4. SWAT (Special Weapons and Tactics). URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/swat-special-weapons-and-tactics/> (дата звернення: 30.05.2025).
5. Долгополова М. М., Кравченко І. С. Окремі питання професійної підготовки поліцейських. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 21 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 178–180.

Pinchuk R. S. Implementation of international experience in training of the us swat special unit for the needs of the special purpose police department Joint Assault Brigade of the National Police of Ukraine “Lyut”

This scientific article studies the implementation of the experience of the United States of America in the context of the formation of a specialized unit – special forces police “Joint Assault Brigade of the National Police of Ukraine “Lyut”. Within the framework of the conducted research, an analysis of the historical prerequisites for the institutionalization of special forces units at the international level was conducted, which allowed identifying key stages and factors of their development. Particular attention is paid to the analysis of the organizational model, the system of personnel selection and training of personnel, as well as the specifics of the operational activities of the special forces unit of the United States of America (SWAT).

Emphasis is placed on the analysis of the principles of training personnel of the US special forces unit, including empirical orientation, conceptualization of the educational process, active experimentation, the use of an individualized approach and the development of fundamental physical qualities necessary for the performance of service and combat tasks. The stages of candidate selection, the content of basic and specialized training, as well as the features of tactical equipment, material and technical support of special purpose police units in different states of America are studied.

The article substantiates the strategic importance of integrating positive foreign experience into the process of improving the system of training Ukrainian special purpose police. At the same time, it is emphasized that it is inadmissible to directly copy foreign models without taking into account national characteristics and the context of martial law, which continues on the territory of Ukraine. The need to adapt the best international practices to domestic realities is emphasized in order to optimize the effectiveness of the functioning of the special purpose police “Joint Assault Brigade of the National Police of Ukraine “Lyut” in the conditions of performing service and combat missions during the containment of armed aggression of the armed formations of the Russian Federation against Ukraine.

Key words: special police units, hostages, martial law, terrorism, special units, special forces, tactics.